

Landbruks- og matdepartementet

Ny fjellov (NOU 2018:11) – høringsuttalelse fra Norges Skogeierforbund

Norges Skogeierforbund er den sentrale overbygningen for 6 skogeierandelslag og ca. 35.000 skogeiere over hele landet. Samlet står vi for ca. 80 prosent av skogproduksjonen i Norge og har betydelige eierandeler i norsk skogindustri.

Forvaltningen av de enkelte statsallmenningene er lokalt forankret, og de forvalter bruksretter som beiting, setring, jakt, fangst og fiske i sine respektive allmenninger. Mange av Skogeierforbundets andelseiere har slike bruksretter i bygda der skogen og gården ligger, og i mange allmenninger har de også særskilte retter i skogen. Fjelloven og statsallmenningsloven legger viktige føringer for fjellstyrenes og allmenningsstyrenes virksomhet i statsallmenningene.

Skogeierforbundet viser til høringsbrev datert 29.08.18 vedr. NOU 2018:11 Ny fjellov. Statsallmenningslovutvalget har i NOU 2018:11 foreslått en ny lov til erstatning for lov 6. juni 1975 om rettar og lunnende m.m i statsallmenningane (Fjelloven) og lov 19. juni 1992 om skogsdrift i statsallmenningene (Statsallmenningsloven).

Norges Skogeierforbund konstaterer at lovutvalget er enstemmig i mange viktige spørsmål. I de spørsmål utvalget er delt, er det et stort flertall og et lite mindretall. Skogeierforbundet viser til at flertallsforslagene bygger på et bredt kompromiss. Statsallmenningene ivaretar mange rettigheter og interesser og vi vil understreke at bred enighet er en viktig forutsetning for en effektiv og god forvaltning av statsallmenningene.

Norges Skogeierforbund vil understreke at vi i utgangspunktet hadde ønsket andre løsninger på noen av de punktene som utvalget behandler. Dette gjelder blant annet fordelingen av det økonomiske overskuddet mellom Fjellstyret og Statskog, og spørsmål om de bruksberettigede skal ha flertall i Fjellstyret. Når Skogeierforbundet ikke fremmer disse synspunktene i vårt høringssvar, er det nettopp fordi flertallets innstilling i mange tilfeller innebærer kompromissløsninger. Skogeierforbundet mener det er viktig å støtte opp om disse løsningene.

Skogeierforbundet mener flertallsforslagene vil bidra til forenkling og modernisering. Flertallsforslagene vil sikre en bærekraftig bruk av statsallmenningene til beste for de

med allmenningsrett, for samisk reindrift, for lokalsamfunnene og for storsamfunnet. Skogeierforbundet vil understreke at de fornybare ressursene i allmenningene i størst mulig grad skal utnyttes og brukes.

Flertallsforslagene styrker det lokale selvstyret og innebærer overføring av oppgaver fra statlig til lokalt folkevalgt nivå. Forslagene legger til rette for mer lokal verdiskaping basert på ressursene i statsallmenningene. Flertallsforslagene vil bidra til bevaring av viktige tradisjoner for jakt, fiske og friluftsliv. De vil bidra til mer effektiv bruk av fellesskapets ressurser.

Flertallsforslagene viderefører Statskog SF som grunneier i statsallmenningene, og skiller rollen til staten som eier og som myndighet i statsallmenningene. Det er en viktig opprydding i ansvar og myndighet at ikke Statskog lenger skal være et myndighetsorgan.

Skogeierforbundet støtter flertallsforslagene i NOU 2018:11 Ny fjellov.

Norges Skogeierforbund vil kommentere noen av flertallsforslagene spesielt:

Salg av areal:

Det er bred enighet om at statsallmenningene skal forvaltes i et svært langsiktig perspektiv. Derfor bør en ny fjellov videreføre et generelt forbud mot salg av statsallmenningsareal, for å bevare statsallmenningene som store, udelte eiendommer. Dette er viktig for de jordbruksberettigede, for reindrifta og for jakt-, fiske- og friluftssinteressene. Store, udelte naturområder har også en verdi i seg selv. Dagens ordning med åpning for utleie av areal og enkelte unntak for salg, videreføres.

Norges Skogeierforbund støtter forslaget om forbud mot salg av areal.

Dynamiske bruksrettigheter:

Loven må sikre rammer som ivaretar de jordbrukstilknyttede bruksrettene. Disse rettighetene har stor verdi for den enkelte gårdbruker, for lokalt næringsliv ellers og dermed for bosetning i allmenningsbygdene. Viktige jordbrukstilknyttede bruksretter er bl.a. beite, setring, tilleggsjord og hogst. Bruksrettene må også kunne utvikle seg dynamisk med «tida og tilhøva». Flertallet i utvalget mener at det dynamiske elementet nettopp skal åpne for nye bruksmåter der andre ikke lenger blir brukt. Nye bruksretter kan både oppstå ved en gradvis utvikling fra en etablert bruksrett, men også ved at ressursene i statsallmenningen blir brukt på en ny måte som kan støtte opp under jordbruksdrifta og gi ny inntekt til garden. Flertallet oppfatter derfor f.eks. tilleggsjord og utnytting av vannkraft til visse formål, som en bruksrett. En slik dynamisk utvikling av bruksrettene er nødvendig for å gi næringen utviklingsrom og for at verdien i bruksrettene skal opprettholdes.

Skogeierforbundet støtter at bruksrettene må kunne utvikle seg dynamisk med «tida og tilhøva»

Forvaltning av skogen:

Skogeierforbundet legger merke til at flertallet i innstillingen foreslår at fjellstyret skal samarbeide nærmere med skogfaglig kompetanse i kommunene og lokale skogeierlag, og at de vil ha større forutsetninger for å sikre en lokalt tilpasset, bærekraftig

skogforvaltning enn Statskog, der skogsdriften baserer seg på forretningsmessige prinsipper.

Skogeierforbundet mener det vil være naturlig for fjellstyrene å innhente kompetanse fra de lokale og regionale skogeierlagene på dette området, og samarbeide med disse om skogsdrift. Videre mener vi at adgangen til oppdyrking av produktiv skog må opprettholdes.

Norges Skogeierforbund mener også at Nord-Trøndelag må behandles på samme måte som resten av landet når det gjelder hogstretten.

Skogeierforbundet støtter forslagene.

Jakt, fiske og friluftsliv:

Statsallmenningene har stor betydning for befolkningens tilgang til jakt, fiske og friluftsliv. Fjellstyrene bidrar ved sine rimelige og godt tilrettelagte tilbud til at mange kommer seg ut og dermed til høsting av naturressurser og god folkehelse og trivsel. Det er bred enighet om at en ny fjellov bør sikre og utvikle dette videre. Flertallet støtter en videreføring av dagens regime for jakt og fiske i statsallmenningene.

Utenfor utvalget har det fra tid til annen vært fremmet forslag om at retten til jakt og fiske skulle utvides til å gjelde alle med fast bopel her i landet. Det er da viktig å skille mellom en godt tilrettelagt adgang til jakt og fiske, og en formell juridisk rett til slik utøvelse. Likedan har det i forbindelse med pågående reform i kommunestrukturen og kommunesammenslåinger vært reist spørsmål om hva som skal forstås som kretsen av innenbygdsboende (bruksrettshavere). Det er viktig at en ved denne lovrevisjonen holder fast ved nåværende avgrensning for kretsen av bruksberettigede (innenbygdsboende).

Skogeierforbundet støtter at nåværende avgrensning av bruksberettigede videreføres.

Fordeling av inntekter:

Et viktig prinsipp i dagens fjellov er at verdiskapingen fra områdene skal være igjen lokalt der verdiene er skapt. Dette er et prinsipp det er enighet om å styrke. I dag deles løpende brutto festeinntekter for hytter og hoteller 50/50 mellom vedkommende fjellkasse og Statskog SF/grunneierfondet, mens inntektene fra f.eks. annen arealleie (bolig, næring, alpinanlegg, mobilmaster m.m.), grus/mineraler og fallrettigheter i sin helhet går til Statskog SF/grunneierfondet. Flertallet foreslår bl.a. at alle løpende brutto grunneierinntekter deles 50/50 mellom vedkommende fjellstyre og Statskog SF v/grunneierfondet.

Et mindretall foreslår at alle inntekter fra grunn disponering skal gå til Statskog SF v/grunneierfondet. Mindretallet foreslår videre at Statskog SF først dekker egne kostnader med drift og administrasjon i statsallmenningene. Deretter skal midlene hvert år fordeles likt mellom grunneierfondet og vedkommende fjellkasse. Inntekter fra før loven blir satt i kraft, skal etter mindretallets forslag likevel bare deles for inntekter fra fester av hytter og hoteller. NFS mener dette mindretallsforslaget bryter med viktige prinsipper, bl. a. at verdiskapingen skal være igjen lokalt, det vil gi uforutsigbarhet og svekke grunnlaget for en forsvarlig lokal forvaltning.

Skogeierforbundet støtter en 50/50 fordeling mellom det enkelte fjellstyre og Statskog SF.

Lokalt selvstyre:

Det er bred enighet om økt lokalt selvstyre. Det må sikres grunnlag for en lokal forvaltning som er rustet til å forvalte og balansere de ulike interesser og rettigheter. Fjellstyrene med lokaldemokratisk forankring, er avgjørende for å oppnå dette. Flertallet foreslår en modell der fjellstyrene fortsatt skal oppnevnes av kommunestyret, men der rettighetshaverne skal ha mulighet til å nominere sine representanter i fjellstyret.

Skogeierforbundet støtter dette.

Spørsmål om tvangssammenslåing:

Skogeierforbundet vil advare mot tvangssammenslåing av fjellstyrene og allmenningstyrene. Private rettigheter må ivaretas av modeller som oppfattes som betryggende for dem som eier rettighetene. Sammenslåing av styrene vil bare være hensiktsmessig hvis det har støtte fra dem som eier ressursene styrene skal forvalte. Endringene er størst for de virkesberettigede. Det er derfor særlig viktig at rettighetene og interessene til de virkesberettigede er ivaretatt på en måte de selv oppfatter som betryggende.

Uten disse forutsetningene ivaretatt, vil Skogeierforbundet ikke anbefale sammenslåing av styrene.

Fjelloppsynet:

Det er flertall for at videreføring av fjellstyrenes ansatte (Fjelloppsynet) som et helhetlig oppsyn i statsallmenningene. Det bidrar til et viktig fagmiljø, og at den lokale forvaltningen er godt faglig fundert. Flertallet foreslår at ordningen som er nå, i all hovedsak bør føres videre med presiseringer.

Det er liten grunn til at SNO skal etablere seg sterkere i statsallmenninger. Ordningen med eget oppsyn i statsallmenningene bør fortsette, og SNO kan fortsette med å kjøpe tjenester fra fjellstyrene.

Forslag til lovtekst:

Skogeierforbundet mener flertallets foreslåtte lovtekst ivaretar viktige elementer nevnt over og gir gode rammer for forvaltningen av statsallmenningene. Vi har ingen konkrete endringsforslag til lovteksten.